

Sbírka zákonů republiky Československé

Částka 1.

Vydána dne 12. ledna 1951.

Cena Kčs 2.—.

OBSAH:

1. Nařízení, kterým se stanoví zásady pro jednotné oceňování v podnikovém účetnictví.

1.

Vládní nařízení**ze dne 2. ledna 1951,**/kterým se stanoví zásady pro jednotné
oceňování v podnikovém účetnictví.

Vláda republiky Československé nařizuje podle §§ 1 a 4 zákona č. 65/1949 Sb., o oceňování (dále jen „zákon“):

Část první.

Ceny při oceňování v podnikovém účetnictví.

Oddíl první.

Základní ustanovení.

§ 1.

Pojem oceňování.

Oceňováním v podnikovém účetnictví se rozumí vyjadřování hodnoty majetku a stanovení a zjišťování pasiv, nákladů a výnosů v penězích.

§ 2.

Základní ceny.

Při oceňování v podnikovém účetnictví se používá ceny plánované, skutečné nebo reprodukční.

§ 3.

Plánovaná cena.

Plánovanou cenou se rozumí peněžní částka, které má být docíleno nebo použito při činnosti podniku v plánovacím (rozpočetním) období; stanoví se pro vnitropodnikové účely za podmínek obsažených v podnikovém plánu.

§ 4.

Skutečná cena.

Skutečnou cenou se rozumí peněžní částka, které bylo docíleno nebo použito v běžném (účetním, zúčtovacím) období; zjišťuje se nebo se odvozuje z uskutečněného, hospodářského styku podniku nebo ze skutečností nastalých v podniku.

§ 5.

Reprodukční cena.

Reprodukční cenou se rozumí peněžní částka, kterou by bylo třeba vynaložit v den, k němuž se oceňuje, na opatření stejného majetku, jako je majetek oceňovaný, po případě majetku s ním srovnatelného.

Oddíl druhý.

Druhy cen.

§ 6.

Nákupní cena.

Nákupní cenou se rozumí peněžní částka, která má být nebo byla vynaložena, nebo peněžní částka, kterou by bylo třeba vynaložit na koupi majetku; náklady související s koupí se do této ceny nezapočítávají.

§ 7.

Pořizovací cena.

(1) Pořizovací cenou se rozumí peněžní částka, která má být nebo byla vynaložena, nebo peněžní částka, kterou by bylo třeba vynaložit na pořízení majetku. Pořizovací cena zahrnuje a) při pořízení koupí nákupní cenu a náklady související s nabytím (na př. clo, jiné importní náklady, náklady související s dopravou),

b) při pořízení výrobou náklady související s výrobou (i s příslušným podílem správní režie).

(2) Pořizovací cena investičního majetku zahrnuje také náklady související s jeho uvedením do stavu, v němž je připraven k užívání v podniku (na př. náklady na montáž stroje, nikoli však náklady na jeho rozběh). Při pořízení investičního majetku výrobou může zahrnovat jeho pořizovací cena i zisk výroby, pokud tak stanoví závazné směrnice pro oceňování, vydávané státním úřadem plánovacím podle § 2 odst. 1 zákona (dále jen „směrnice“).

§ 8.

Prodejní cena.

Prodejní cenou se rozumí peněžní částka, které má být nebo bylo dosaženo, nebo peněžní částka, které by se dosáhlo při prodeji majetku.

§ 9.

Jmenovitá cena.

Jmenovitou cenou se rozumí peněžní částka, na kterou zní majetek (na př. hotovost) nebo závazek.

§ 10.

Výplatní cena.

Výplatní cenou se rozumí peněžní částka, kterou podle smlouvy nebo z jiného právního důvodu má být zaplacen majetek nebo splnění závazek.

§ 11.

Povaha jednotlivých druhů cen.

Ceny nákupní, pořizovací, prodejní a cena jmenovitá mohou být plánované i skutečné; ceny nákupní a pořizovací mohou být též reprodukční. Cena výplatní má povahu ceny plánované.

Oddíl třetí.

Měna při oceňování.

§ 12.

(1) Majetek, pasiva, náklady a výnosy se v podnikovém účetnictví uvádějí v korunách československých; s výjimkou zahajovací rozvahy (§ 32), rozpočetní závěrky a účetní závěrky lze v podnikovém účetnictví podniků, které jsou v obchodním styku s cizinou, uvádět majetek, pasiva, náklady a výnosy v odpovídající cizí měně.

(2) Cizí měna se přepočítává na koruny československé kursem, podle něhož má být, po případě bylo plněno.

Část druhá.

Oceňování v rozpočetnictví, v účetnictví a pro účetní závěrky.

Oddíl první.

Investiční majetek.

§ 13.

Oceňovací zásada.

(1) Investiční majetek, jehož pořízení se v rozpočetním období plánuje, oceňuje se v rozpočetnictví plánovanou pořizovací cenou.

(2) V účetnictví a pro účetní závěrky se oceňuje investiční majetek skutečnou pořizovací cenou; v případě, že podnik pořídil investiční majetek z vlastních výrobků, jejichž výroba patří k jeho běžné výrobní činnosti, ocení jej plánovanou pořizovací cenou, jestliže tato cena nepřesahuje u jednotlivé složky investičního majetku 100.000 Kčs.

§ 14.

Vyřazený investiční majetek.

Vyřazený investiční majetek se v rozpočetnictví, v účetnictví a pro účetní závěrky oceňuje,

- je-li určen ke spotřebě v podniku jako materiál, plánovanou pořizovací cenou materiálu stejného druhu a jakosti,
- je-li určen k prodeji, plánovanou prodejní cenou sníženou o náklady na přípravu k prodeji a o náklady na prodej, pokud takto upravená cena je nižší než zůstatková účetní cena.

§ 15.

Odpisy.

Cena investičního majetku podle § 13 se musí pro rozpočetní a účetní závěrky a pro závěrky provozního účetnictví opravit o odpisy, stanovené zejména se zřetelem k jeho podnikové upotřebitelnosti. U pozemků a u trvalých porostů (na př. lesů) se odpisy neprovádějí. Podrobnosti o odpisech stanoví směrnice.

§ 16.

Škody na investičním majetku.

Škody vzniklé na investičním majetku se v účetnictví a pro účetní závěrky vyjádří odpovídajícím snížením jeho ceny.

Oddíl druhý.

Zásoby.

§ 17.

Oceňovací zásada.

(1) Materiál (základní materiál, pomocné a provozovací látky), zvířata, obchodní zboží a drobné a krátkodobé předměty se oceňují

- a) v rozpočetnictví plánovanou pořizovací cenou,
- b) ve finančním a v provozním účetnictví a pro účetní závěrky skutečnou pořizovací cenou; směrnice mohou stanovit, že se tyto zásoby ve finančním a v provozním účetnictví a pro krátkodobé účetní závěrky oceňují plánovanou pořizovací cenou a že se jejich ocenění převádí na ocenění ve skutečné pořizovací ceně vykazováním cenových odchylek,
- c) ve skladním účetnictví plánovanou pořizovací cenou.

(2) Oceňování obchodního zboží v obchodních podnicích, materiálu ve stavebních podnicích a materiálu vlastní výroby v podnicích, ve kterých je zastoupeno několik výrobních odvětví nebo oborů, může být v rozpočetnictví, v účetnictví a pro účetní závěrky přizpůsobeno směrnicemi zvláštní povaze činnosti těchto podniků.

(3) Rozpracované výrobky a hotové výrobky se v rozpočetnictví, v účetnictví a pro účetní závěrky podniků, v nichž se vyrábějí, oceňují plánovanou pořizovací cenou.

(4) Při oceňování drobných a krátkodobých předmětů v používání se musí pro rozpočetní a účetní závěrky a pro závěrky provozního účetnictví přihlídnout k opotřebení těchto předmětů.

(5) Vyřazené drobné a krátkodobé předměty a odpad se v rozpočetnictví, v účetnictví a pro účetní závěrky oceňují,

- a) jsou-li určeny ke spotřebě v podniku jako materiál, plánovanou pořizovací cenou materiálu stejného druhu a jakosti,
- b) jsou-li určeny k prodeji, plánovanou prodejní cenou sníženou o náklady na přípravu k prodeji a o náklady na prodej.

§ 18.

Škody a rozdíly u zásob.

(1) Škody vzniklé na zásobách se v účetnictví a pro účetní závěrky vyjádří odpovídajícím snížením cen těchto zásob.

(2) Rozdíly u zásob zjištěné při inventuře představují

- a) náklady běžného roku, jde-li o úbytky zásob,
- b) výnosy běžného roku, jde-li o přebytky zásob.

Oddíl třetí.

Finanční majetek a závazky.

§ 19.

Hotovosti.

Hotovosti a cenniny mající povahu hotovostí se v rozpočetnictví, v účetnictví a pro účetní závěrky oceňují jmenovitou cenou; liší-li se jmenovitá cena od výplatní ceny, oceňují se výplatní cenou.

§ 20.

Pohledávky a dluhy.

(1) Pohledávky (i s pohledávkami ze směnek, šeků a jiných listin, s výjimkou ukládacích cenných papírů a akcií) a jiné nároky se v rozpočetnictví, v účetnictví a pro účetní závěrky oceňují jmenovitou cenou; liší-li se jejich jmenovitá cena od jejich výplatní ceny nebo nemají-li jmenovité ceny, oceňují se výplatní cenou. Stejně se postupuje při stanovení dluhů a jiných závazků v rozpočetnictví a při jejich zjišťování v účetnictví a pro účetní závěrky.

(2) Škody, které vznikly na pohledávkách a jejichž výše je známa, vyjádří se v účetnictví a pro účetní závěrky odpovídajícím snížením cen těchto pohledávek; není-li výše škody na pohledávce známa k rozvahovému dni a nelze-li ji zjistit ani v době oceňování, musí se cena pohledávky opravit pro účetní závěrky o částku přiměřenou daným okolnostem.

(3) Úhrady na pohledávky, které byly odepsány jako škody, představují výnosy účetního roku, v němž byly přijaty.

(4) Závazky, které zanikly jinak než splněním, představují výnosy účetního roku, ve kterém bylo zjištěno, že došlo k jejich zániku.

(5) Pro sestavení účetní závěrky se musí prověřit k rozvahovému dni pohledávky a dluhy v rozsahu, který stanoví směrnice.

§ 21.

Nesplatné pojistné nároky
a závazky a zaopatřovací
závazky.

(1) Pro oceňování nesplatných pojistných nároků a pro stanovení a zjišťování nesplat-

ných pojistných závazků z pojistných smluv (jakož i částí těchto nároků a závazků, přijatých nebo odevzdaných do zajištění podle zajištění smluv) se použije v rozpočetnictví, v účetnictví a pro účetní závěrky podniků provozujících smluvní pojištění (zajištění) výplatní ceny podle pojistně-technických zásad.

(2) Pro stanovení a zjišťování závazků podniků poskytovat zaopatřovací plnění v případě nemoci, invalidity, stáří a pod. se použije v rozpočetnictví, v účetnictví a pro účetní závěrky výplatní ceny podle pojistně-technických zásad.

§ 22.

Přechodná aktiva a pasiva.

Aktiva a pasiva, jimž odpovídají přeplatky a nedoplatky nákladů nebo výnosů určité výše v rozpočetním nebo v účetním (zúčtovacím) období (přechodná aktiva a pasiva), uvedou se v rozpočetních nebo v účetních závěrkách, jakož i v závěrkách provozního účetnictví peněžní částkou, která hospodářsky patří

- a) u přeplatek do příštích rozpočetních nebo účetních období,
- b) u nedoplatek do rozpočetního nebo účetního období.

§ 23.

Dohadná aktiva a pasiva.

Aktiva a pasiva neurčité výše, která hospodářsky patří do rozpočetního nebo účetního (zúčtovacího) období (dohadná aktiva a pasiva), uvedou se v rozpočetních nebo v účetních závěrkách, jakož i v závěrkách provozního účetnictví výplatní cenou. Případné rozdíly, které vzniknou při jejich likvidaci, vyúčtují se výsledkově v účetním roce, v němž došlo k této likvidaci.

§ 24.

Cenné papíry a účasti.

(1) Ukládací cenné papíry a akcie, které nejsou pro podnik účasti, oceňují se v rozpočetnictví plánovanou nákupní cenou, v účetnictví a pro účetní závěrky skutečnou nákupní cenou.

(2) Účasti se oceňují v rozpočetnictví plánovanou pořizovací cenou, v účetnictví a pro účetní závěrky skutečnou pořizovací cenou.

(3) Ministerstvo financí stanoví kurs cenných papírů, jehož se použije jako nákupní ceny při jejich oceňování.

Oddíl čtvrtý.

Náklady a výnosy.

§ 25.

Náklady.

(1) Pro stanovení nákladů se v rozpočetnictví použije

- a) u nákladů souvisejících se spotřebou majetku ceny určené pro oceňování tohoto majetku v rozpočetnictví,
- b) u nákladů souvisejících s opotřebením majetku sazby stanovené pro výpočet odpisů investičního majetku, po případě částky odpovídající opotřebením drobných a krátkodobých předmětů,
- c) v ostatních případech — podle povahy nákladů — plánovaných cen (sazeb) výkonů potřebných k plánované hospodářské činnosti podniku, sazeb daňových nebo peněžních částek, stanovených příslušnými předpisy.

(2) Pro zjišťování nákladů v účetnictví a pro účetní závěrky se použije v případech podle ustanovení odstavce 1 místo plánovaných cen (sazeb) skutečných cen (sazeb), při čemž mohou směrnice stanovit postup obdobný ustanovení § 17 odst. 1 písm. b).

(3) Pokud je toho třeba, zejména pro zjišťování hospodárnosti a pro kontrolu hospodaření jednotlivých složek podniku, použije se pro zjišťování druhotných nákladů v provozním účetnictví plánovaných cen (sazeb).

§ 26.

Výnosy.

(1) Pro stanovení a pro zjišťování výnosů souvisejících

- a) s prodejem majetku a s poskytováním jiných výkonů oceňují se majetek a jiné výkony v rozpočetnictví plánovanou prodejní cenou a v účetnictví a pro účetní závěrky skutečnou prodejní cenou,
- b) s aktivováním majetku vlastní výroby použije se v rozpočetnictví, v účetnictví a pro účetní závěrky stejných cen, jakých se používá při oceňování tohoto majetku.

(2) Pro stanovení a pro zjišťování ostatních výnosů použije se v rozpočetnictví plánovaných cen (sazeb) a v účetnictví a pro účetní závěrky skutečných cen (sazeb).

(3) Pokud je toho třeba, zejména pro zjišťování hospodárnosti a pro kontrolu hospodaření jednotlivých složek podniku, použije se pro zjišťování vnitropodnikových výnosů v provozním účetnictví plánovaných cen (sazeb).

Oddíl pátý.

Shoda plánovaných cen a hospodářských výsledků.

§ 27.

Shoda plánovaných cen.

Plánovaná cena, kterou se oceňuje v účetnictví, musí se shodovat s plánovanou cenou v podnikovém rozpočtu, sestaveném pro rozpočetní období odpovídající účetnímu (zúčtovacímu) období.

§ 28.

Shoda hospodářských výsledků.

Celkový hospodářský výsledek podniku, zjištěný v provozním účetnictví za všechna zúčtovací období účetního roku, musí se shodovat s hospodářským výsledkem podniku zjištěným ve finančním účetnictví v témž účetním roce. Stejná zásada platí pro shodu hospodářských výsledků za kratší období než roční (na př. za čtvrtletí).

Oddíl šestý.

Souslednost oceňování.

§ 29.

Souslednost v rozpočetnictví.

Při ocenění majetku a stanovení pasiv pro rozpočetní rozvahu, sestavovanou k prvnímu dni rozpočetního období, je třeba vycházet ze stavů majetku a pasiv rozpočtovaných k poslednímu dni předcházejícího rozpočetního období a upravených podle očekávaných, po případě již nastalých změn k tomuto dni.

§ 30.

Souslednost v účetnictví.

K prvnímu dni každého účetního roku — s výjimkou prvního ocenění podle tohoto nařízení — převezmou se v účetnictví majetek a pasiva v peněžních částkách, v nichž byly uvedeny k poslednímu dni bezprostředně předcházejícího účetního roku.

Oddíl sedmý.

Ocenění pro soupis aktiv a pasiv.

§ 31.

(1) Pro soupis aktiv a pasiv ocení se majetek a zjistí se pasiva stejně jako pro účetní závěrku; směrnice mohou stanovit způsob, jak vykázat ceny zásob ve spojitosti s úpravou uvedenou v § 17 odst. 1 písm. b).

(2) Pro soupis aktiv a pasiv sestavovaný ke dni zřízení podniku ocení se majetek a zjistí se pasiva stejně jako pro zahajovací rozvahu.

Oddíl osmý.

Ocenění pro zahajovací rozvahu a ve zvláštních případech.

§ 32.

Ocenění pro zahajovací rozvahu.

(1) Pro rozvahu sestavovanou ke dni zřízení podniku (zahajovací rozvaha) ocení se investiční majetek, zásoby a účasti reprodukční pořízovací cenou ke dni zřízení podniku. Ukládací cenné papíry a akcie, které nejsou pro podnik účastí, ocení se reprodukční nákupní cenou ke dni zřízení podniku.

(2) Jiný majetek než majetek uvedený v odstavci 1 ocení se pro zahajovací rozvahu podle ustanovení o oceňování pro účetní závěrky. Při zjištění pasiv se postupuje stejně jako při jejich zjišťování pro účetní závěrky.

(3) Přejímá-li nově zřízený podnik majetek, který je ve státním nebo družstevním socialistickém vlastnictví a který byl již oceněn podle odstavců 1 a 2, použije se pro jeho ocenění v zahajovací rozvaze přejímajícího podniku cen vyplývajících z ocenění ve finančním účetnictví podniku předávajícího. Je-li však majetek určen v přejímajícím podniku k jinému účelu, ocení se nově podle odstavců 1 a 2 s přihlédnutím k plánovanému použití. Ustanovení první věty se použije přiměřeně též pro zjištění pasiv.

§ 33.

Ocenění ve zvláštních případech.

Ustanovení § 32 odst. 1 nebo 2 se použije též

- a) při začlenění a při vynětí jednotlivých složek majetku podle příslušných předpisů, pokud tyto složky majetku nebyly již oceněny v zahajovacích rozvahách nebo v účetních závěrkách podniků spravujících majetek, který je ve státním nebo družstevním socialistickém vlastnictví,
- b) při převedení a při vynětí závazků podle příslušných předpisů, pokud tyto závazky nebyly již zjištěny v zahajovacích rozvahách nebo v účetních závěrkách podniků uvedených pod písm. a),
- c) při bezplatném nabytí majetku a
- d) v případech, které podle potřeb jednotného hospodářského plánu mohou stanovit směrnice.

Část třetí.

Oceňování v kalkulaci
a v podnikové statistice.

Oddíl první.

Oceňování v kalkulaci.

§ 34.

Předběžná kalkulace.

Pro stanovení nákladů a výnosů kalkulační jednice platí v předběžné kalkulaci přiměřeně ustanovení § 25 odst. 1 a § 26 odst. 1 a 2.

§ 35.

Výsledná kalkulace.

(1) Pro zjišťování nákladů a výnosů kalkulační jednice platí ve výsledné kalkulaci přiměřeně ustanovení § 25 odst. 2 a 3 a § 26.

(2) Se zřetelem ke kontrole plnění plánu nákladů a snížení nákladů mohou směrnice stanovit, v kterých případech se musí použít pro zjišťování nákladů a výnosů ve výsledné kalkulaci pouze skutečných cen.

Oddíl druhý.

Oceňování v podnikové statistice.

§ 36.

Pro oceňování majetku a pro stanovení a zjišťování pasiv, nákladů a výnosů v podnikové statistice se podle účelů v ní sledovaných použije jednotlivých druhů cen podle ustanovení části druhé a prvního oddílu části třetí.

Část čtvrtá.

Ustanovení závěrečná.

§ 37.

Skutečnosti mající vliv
na oceňování.

Při oceňování v podnikovém účetnictví se musí vzít zřetel na stav předmětu oceňování v den, k němuž se oceňuje, a musí se přihlídnout i ke skutečnostem známým v době oceňování, pokud mají vztah k tomuto dni.

§ 38.

Oceňovací rozdíly.

(1) Rozdíly vzniklé prvním oceněním podle tohoto nařízení proti ocenění podle dosavadních předpisů (oceňovací rozdíly)

a) nejsou součástí daňové základny u podniků

spravujících majetek, který je ve státním nebo družstevním socialistickém vlastnictví,
b) jsou součástí daňové základny u ostatních podniků.

(2) U podniků spravujících majetek, který je ve státním socialistickém vlastnictví, použije se oceňovacích rozdílů k vypořádání s Fondem znárodněného hospodářství. U podniků spravujících majetek, který je v družstevním socialistickém vlastnictví, použije se oceňovacích rozdílů k úpravám rezervních fondů, pokud příslušné ministerstvo v dohodě s ministerstvem financí nestanoví jinak.

§ 39.

Přizpůsobování úpravy
oceňování.

Státní úřad plánovací může se zřetelem k potřebám jednotného hospodářského plánu a k zvláštní povaze činnosti podniků povolovat výjimky z jednotlivých ustanovení tohoto nařízení.

§ 40.

Oceňování při řízení o náhradách.

Ustanovení tohoto nařízení se nevztahují na oceňování při řízení o náhradách za znárodněný majetek.

§ 41.

Okruh podniků.

Státní úřad plánovací stanoví podle § 3 odst. 1 zákona vyhláškou v úředním listě, v jakém rozsahu a od kdy vznikne pro určitý okruh podniků povinnost řídit se ustanoveními tohoto nařízení.

§ 42.

Účinnost a provedení.

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1951; provedou je všichni členové vlády.

Zápotocký v. r.

Široký v. r.

Fierlinger v. r.

Dr. Ševčík v. r.

arm. gen. Svoboda v. r.

Dr. Dolanský v. r.

arm. gen. Dr. Čepička v. r.

Dr. Gregor v. r.

Nosek v. r.

Kopřiva v. r.

Kabeš v. r.

Dr. Nejedlý v. r.

Dr. Rais v. r.

Kopecký v. r.

Kliment v. r.

Jonáš v. r.

Đuriš v. r.

Krajčír v. r.

Petr v. r.

Dr. Ing. Šlechta v. r.

Dr. Neuman v. r.

Erhan v. r.

Plojhar v. r.

Ing. Jankovcová v. r.